

POSUDEK OPONENTA PÍSEMNÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE

Název práce:	Otázka národní identity ve filmech ukrajinské poetické školy.
Autor/ka práce:	Vasyl Malyshka
Studijní program:	scenáristika
Typ studijního programu:	[bakalářský

Vymezení cíle a jeho naplnění: Aktuálnost tématu (a relevance zvolené metodologie v případě diplomové práce):

Odborný přínos, původnost práce a její případné využití v praxi:

Poznání významného historického filmového fenoménu, který by měla reflektovat zejména klubová zóna (zóna náročného diváka)

Logická stavba a členění práce: přehledné, dostačující

Formální úprava a náležitosti práce včetně jejího rozsahu: dostačující, náležitá

Práce s informačními zdroji: nezahluje, protože je funkční

Jazyková, stylistická a terminologická úroveň: dostačující

Celkové/vlastní shrnutí hodnotitele:

Vasyl Malyshka se ve své práci obrací k historii národních kinematografií bývalého Sovětského svazu; konkrétně k fenoménu označovanému „poetická filmová škola“, „ukrajinská škola poetického filmu“, „ukrajinský poetický film“. Vrací se tedy do časů, kdy se pro filmové tvůrce stala opět zásadní tradice vytvořená Alexandrem Dovženkem (1894 - 1956)

Z množiny asi 15 snímků, které tvoří základ hnutí/školy, si autor zvolil dva i v zahraničí tehdy proslavené filmy: Paradžanovy (Paradžanovovy) Stíny zapomenutých předků (1964) a Bílého ptáka s černým znamením (1971) Jurije Iljenka, jenž se podílel na filmu Paradžanova jako kameraman. Zaznamenáváme rovněž hereckou účast Ivo Mykolajčuka, jakési ikony ukrajinského filmového hnutí, neboť hrál ve většině filmů.

V úvodních kapitolách autor náležitě nastiňuje situaci ukrajinské kinematografie, jejíž renesance se po letech asimilace (jinak řečeno rusifikace) začala uskutečňovat v 2. pol. 50. let a vrcholila v letech 60.

Protože se Vasyl rozhodl pro hledisko národní identity, nalézám základní (výchozí) poučení v práci Anthony D. Smitha (*Images of the nation. Cinema, art and national identity*. In: *Cinema and Nation*. London 2000). Z ní pak přejímám především vymezení dvou „rovin“:

1/ roviny národního heroismu, která se týká zejména osobních dramát morální volby či oběti hrdinů; heroického sebeuvědomění apod.

2/ roviny etnické atmosféry, zahrnující etnickou krajinu (etno-krajinu); též historickou rekonstrukci minulosti, včetně všednodennosti, kulturních tradic, zvyků, rituálů apod.

Jak autor předkládané práce dokládá (též syžetem), *Stíny zapomenutých předků*, natočené dle novely Mychajla Kocjubynského (1919) a odehrávající se v oblasti huculských Karpat, „rovinu národního heroismu“ postrádají, neboť osu syžetu tvoří příběh osudové lásky – počínající v dětství; od počátku poznamenané nepřátelstvím rodů a přervané smrtí dívky (pádem ze skály při hledání ovce). Tato smrt pak hrdinu (Ivana Palijčuka) trvale zasahuje, neboť mrtvá ho stále poutá (zpřítomňuje se), takže motivace k nadosobnímu činu absentuje.

Na tomto místě bych podotkla, že postrádám přihlídnutí k předloze, neboť vše, co Paradžanov vypráví, předvádí a vizualizuje (zajisté na základě vlastních výzkumů) – přírodní rámeček i unikátnost daného etnika – bylo vykresleno a rozvinuto již Kocjubynským.

Absence heroismu pak dle mého soudu souvisí též s tím, že tu nejde o epos, ale o baladu: spoutanost mrtvou, přítomnost nadpřirozena a snových obrazů, konečné následování mrtvé apod.

Oceňuji zejména analýzu uskutečněnou Vasylem Malyškou na rovině „etnické atmosféry“, na rovině scénické a vizuální reevokace tradic, rituálů, mytologie apod. Ale též přírody, s níž lidé žili v těsném sepětí. Pozitivně hodnotím též názornost, s níž jsou doložena některá kamerová ztvárnění starobyklých výjevů z dob, kdy se mísily prvky pohanství, pravoslaví i katolictví.

Protože *Bílý pták* s černým znamením představuje žánrově jiný typ než *Stíny*, a to zejména svou historicitou (válečným konfliktem s účastí Němců, Rusů, ukrajinských bojovníků za nezávislost), která vyžadovala od hrdinů (zejména tří synů z chudé rodiny Dzvonarových; Dzvonarů) vyhraněný postoj – tedy volbu, jež se může stát (a stává) příčinou konfliktů; mezi bratry, mezi otcem a synem, mezi rodinami a tak podobně.

Má tudíž pro autora význam zkoumat projevy národní identity též na rovině „národního heroismu“.

Jak vyplývá z prezentace a interpretace *Bílého ptáka*, získává etnická svébytnost specifický význam, neboť je tu zasahována realitou aktuálních konfliktů. Dodejme, že Vasyl nepostihuje pouze důsledky individuální volby, také ale to, jak se utváří ve filmu obraz kolektivní, obraz bukovinského i ukrajinského společenství, (zejména v několika hromadných scénách); jak je „etnická krajina“ (tvořená přírodními podmínkami i tradicemi – huculskými a ukrajinskými) ohrožována a „zraňována“.

Závěrem: Pokud by bylo možno revidovat stavbu jednotlivých kapitol, doporučili bychom zpřehlednění, neboť matou některá opakování již řečeného.

Doporučili bychom rovněž rozšíření informace o režisérech (alespoň v příloze), neboť byli známi pouze filmovým fanouškům a členům filmových klubů zhruba před padesáti lety.

Zvolená hlediska (podle nás nejde o roviny, ale aspekty: národní heroismus, etnická atmosféra) sice složitou problematiku poněkud zjednodušují, současně ale umožňují autorovi, který je ve své analýze nejednou přesahuje, svou prezentaci a interpretaci zvolených filmových děl funkčně ukotvit.

Otázky a náměty k diskuzi při obhajobě: Jak autor předkládané práce nahlíží v případě Stínů zapomenutých předků na vztah předlohy a filmové verze

V čem podle něho ona poetičnost spočívá především? Dolož například nějakým konkrétním uplatněním metaforického obrazu (filmové metafory).

Doporučení práce k obhajobě: Práci Vasyla Malyshky doporučuji k obhájení.

Navrhovaná klasifikace: Navrhuji klasifikaci B

Datum vypracování posudku: 10. 9. 2023

doc. Marie Mravcová

Jméno oponenta práce

.....

(datum a podpis)